

Iamandi, cît și comitetele de direcție ale Teatrului Național Iași, sărbătorind cu emoție pe poetul dispărut, salută călduros opera inițiatorilor de azi, cari au ținut să afirme, prin gestul lor, că Iașul — generos ca în toate vremurile, — știe să nu uite a-și cinși cîntăreții.

Cuvîntarea d-lui Osvald Racoviță.

D-l Osvald Racoviță, primarul orașului, arată că anul trecut cu, prilejul comemorării „Junimei” și-a luat angajamentul de a immortaliza în bronzuri pe marii cărturari și poeți ieșeni care merită recunoștința generației de astăzi. Nicăieri decît în grădina Copou nu e un loc mai bun pentru aceste busturi.

D-l Racoviță mulțumește comitetului grație căruia bustul lui Topîrceanu a putut fi astăzi desvelit, bust care reprezintă recunoștința la care se asociază toată lumea.

Doresc ca în acest for, unde vom așeza și alte busturi pe lângă acelea ale lui Mihail Eminescu, Ion Creangă și Gh. Topîrceanu, toți cărturarilor și scriitorii de mine să găsească izvor de inspirație cu care să îmbogățească tezaurul culturii românești.

D-l primar Racoviță ia în primire bustul arătînd că Iașul, orașul tradiției culturale, îl va păstra cu recunoștință.

* * *

Situația de pînă azi a fondului subscris pentru ridicarea bustului lui Topîrceanu :

Subscriși :	74.575 lei		
Incasași :	71.575 „		
Cheltuiși :	4.000 „	cu chitanță Paul Otto din 25.VI.957	} Pentru o cruce de piatră care s'a pus la mormîntul lui Topîrceanu.
	4.000 „	„ „ „ I. Mateescu „ 15.X.957	
	27.000 „	„ „ „ I. Mateescu din 4.XI.957	} Pentru materialul de lucru, transportul și turnătul în bronz a bustului și pentru facerea soclului.
	10.000 „	„ „ „ I. Mateescu „ 7.XII.957	
	1.000 „	„ „ factura Brawo din 27.XI.927, pentru facerea invitațiilor și a plicurilor cu prilejul desvelirii bustului	
	50 „	„ timbre pentru invitațiile trimise.	
	46.050 lei		
Rămași :	28.525 „		

Din suma aceasta se va face în primăvară o împrejmuire de beton la mormîntul poetului pentru care s'a prezintat un deviz de 12.000 lei (deviz Forgearini) și restul banilor va constitui începutul unui fond care să poarte numele de „Fondul G. Topîrceanu” din care să se dea în fiecare an cîte un mic premiu pentru cea mai bună lucrare literară.

Mulțămînd subscriitorilor cari ne-au ajutat să facem atît de repede un bust lui Topîrceanu, rugăm pe admiratorii poetului cari încă nu au contribuit să dea obolul lor pentru sporirea „fondului G. Topîrceanu”. **Red.**

Cuvînte răzlețe despre plastica din ultimii ani.

Precum aparatul dv. de radio — (dela care așteptați să vă delecteze cu efluvii de armonie) — se pornește, cîteodată — din bun senin — să mitralieze, să detune, să urle și să rîgîie, sub influența diverselor tulburări atmosferice, (inesisabile altfel pentru noi), — tot astfel și artistul (această

supra sensibilă mașină omenească) este influențat de tulburări de ordin politic, moral ori social, cari zguduie ființa lui interioară — silindu-l să se manifeste incoherent și haotic.

Fără știre și fără voie, artistul prevestește, prin opera lui, în multe cazuri, desfășurarea marilor evenimente viitoare.

Sensibilitatea antenei artistului e complicată și plină de mistere...

* * *

Toate epocile mari de artă — începînd cu basoreliefurile asiriene și terminînd cu elucubrațiile futuriste — au stat sub acest comandament fatal : nu vremurile sînt sub om, ci bietul om sub vremuri...

* * *

Încă înainte de izbucnirea măcelului mondial, apele artei europene au început să „montoneze” — prevestind uraganul.

Spuma valurilor s'a repercutat pînă în oceanele Japoniei și ale Americilor — îmbălorîndu-le.

* * *

După război — ca după orice cataclism — a urmat acea „septicemie morală” care s'a manifestat prin opere deprimant răzvrătitoare.

Simptomele boalei s'au vădit la cei mai greu loviți moralmente : la artiștii națiunilor cari au ieșit din război înfrînte, umilite, descompuse.

Dar, mai cu seamă, la artiștii neamului încă odată dezamăgit și decumpănit sufletește fiindcă, nici acum (cînd haosul ar fi prilejuit-o) nu și-a putut intruchipa o *Patrie sufletească*.

* * *

Muzica și artele plastice s'au bucurat întotdeauna de un mare avantaj : *limbajul lor e internațional*.

Dar nu internațional este *sentimentul* ce stă la baza expresiei plastice, care cată să fie împărtășit semenului.

Gustăm, fără dicționar ori tilmaci, frumuseța bizară a pagodei chinezești, ca și grandoarea elegantă a catedralei gotice.

Sîntem copleșiți de senina voluptate a Venerei din Millo, ca și de tragica scrișnire a lui Ugolino de Carpeaux. Ne îmbată și ne înduioșează doina păstorului din Pind, tot așa precum ne răscolește în adînc de suflet plînsutul, din ferestruu, al sălbatecului.

* * *

Istoria, literatura, mai apoi etnograficul, (iar în timpurile din urmă geometria), au deviat plastica dela adevăratul ei scop.

Plasticii (fără chenare) s'au pliat la toate sugestiile și teoriile unor intruși, deveniți „*esteți*” îndrumători după o îndelungată puricare (cu lupa) a cărților cu conținutul de mult perimat.

* * *

Indeobște i s'a cerut artistului plastic să renunțe tocmai la ceiace este temeiul artei lui : la *sensualism* — de dragul unor probleme uscate și lipsite de ori ce contact cu *lumea vie*.

De aici atîtea „opere de artă” incompreensibile și monstroase...

* * *

Dar boala și-a făcut stagiul. Febra a început să cedeze.

Ultimile expoziții internaționale de artă o dovedesc cu prisosință.

S'a făcut cu aceste prilejuri o constatare ce trebuie să ne bucure:

Plastica mondială se trezește, din boală, grație artiștilor de origine latină.

În fruntea tuturor se află și de data aceasta, tot Franța.

Calitățile ei de echilibru, de claritate și măsură triumfă.

După sufragiile generale și după numărul recompenselor primite, e vădit că, imediat după Franța, locul de cinste revine României.

Iată cum caracterizează o mare revistă de artă, pariziană, ultima noastră manifestare dela internaționala din 1957:

„În arta aceasta, sănătoasă și puternică, simți curgînd seva unei rase rămasă aristocratică și ca gîndire și ca sentiment“.

E cazul să ne mîndrim, fără să cădem în seacă închipuire.

Prea am fost nesocotiți, pînă acuma, și, adeseori disprețuiți.

N. N. Tonitza.

Chinezării.

Juriștii romîni cari și-au făcut studiile universitare la Paris și cari au avut fericirea să-l aibă profesor pe ilustrul Capitant, au fost desigur foarte abătuți de trista veste a morții sale; atît cursurile, cari erau un exemplu de erudiție, cît și activitatea lui doctrinară făceau din Capitant unul din cei mai străluciți civilişti contemporani. Dacă cursurile sale atrăgeau întotdeauna cei mai mulți studenți, în schimb comisiile în care intra ca examinator erau evitate pe cît se poate, deoarece răposatul profesor era extrem de sever la examene, deși foarte just. Cînd candidații se arătau nemulțumiți de chestiunile grele puse de Capitant la examenele de doctorat, primeau următorul argument: „Ca să deveniți doctori în drept, trebuie să cunoașteți materia ca și mine, care nu sînt altceva decît doctor în drept“.

A cunoaște materia, însemna pentru candidat să cunoască dumnezeiește cele trei volume de drept civil publicate de Capitant în colaborare cu consilierul dela Curtea de Casație, Ambroise Collin, volume care fuseseră premiate de Academia de științe morale și politice, distincție la care Capitant era foarte sensibil.

La examen se prezintă odată un chinez care era cam... chinez în ale dreptului; la toate întrebările pe care Capitant i le punea, chinezul nostru suridea galben, fără însă să scoată un singur cuvînt. Exasperat, Capitant îi puse o întrebare foarte ușoară, anume ce este căsătoria; poate că prin această întrebare examinatorul spera să audă măcar glasul chinezului. După cîteva clipe de reflecție, chinezul nostru într'o franțuzească mai mult decît penibilă, însă cu veșnicul suris pe buze îi răspunse: „La mariage... c'est ce que l'homme... fait avec sa femme“. Indignat, Capitant întrebă pe candidat ce autori consultase spre a prepara examenul; imperturbabil chinezul răspunde cu același suris: „Dans Collin et Capitant“. Profesorul francez a rămas sufocat. N. D.

Tot chinezării.

Cele ce precedă ne amintesc de o întîmplare ce ar fi survenit în lași înainte de război. Dl. A. C. Cuza, profesor de Economie Politică la Facultatea de Drept, urmînd să examineze un student evreu, Alexandru Bădăreau